
Törvényi engedmény és késedelmi kamat

LESZKOVEN LÁSZLÓ*

1. A dolgozat témája

a közelmúltban látott napvilágot a Győri Ítéltábla Pf. IV.20.110/2009/10. számú ítélete.¹ A tényállás témánk szempontjából releváns elemei szerint a hitelező követelését az adós helyett – részben – készfizető kezes egyenlítette ki. A kezes a fizetést követően – a Ptk. 276.§ (1) bekezdése alapján reá átszállt zálogjog alapján – a követelés biztosítékául szolgáló zálogtárgyból kívánt kielégítést keresni. A dologi zálogkötelezettek érdemi védekezésükben egyebek mellett vitatták a kezes által érvényesített késedelmi kamatigény mértékét is. A hitelezőszerződés ugyanis olyképpen rendelkezett, hogy a jegybanki alapkamatot 4%-kal meghaladó ügyleti kamat késedelem esetén 6%-kal növekszik.

A másodfokú ítélet a következőképpen rendelkezett: „... helyes az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy *a zálogkötelezettek kamatfizetési kötelezettségének mértéke azonos a hiteljogviszony főadósának kötelezettségével.* A hiteljogviszony alapján a főadóst terhelő ügyleti- és késedelmi kamat mértéke – a járulékoság folytán – viszont *csak akkor terheli a zálogkötelezettet*, ha a főadós teljesítése elmarad, és *a hitelező érvényesíti a hitel- és járulékai iránti követelését a zálogkötelezettel szemben.* Ebben az esetben – a főadós késedelme folytán – a zálogjog alapján érvényesíthető követelés kiterjed a hiteljogviszony szerinti késedelmi kamatra is.

Jelen esetben viszont a készfizető kezes teljesített a főadós helyett, a követelés a teljesítése erejéig szállt át rá (Ptk. 276.§ (1) bekezdés, 266.§ (2) bekezdés). Ez olyan tőke és kamatkövetelésre terjed ki, mely *a hitelező kielégítése folytán már nem kamatozik a hiteljogviszonyban.* Ezért a fellebbező alperes zálogkötelezettek helytállóan támasztottak kifogást a zálogjog érvényesítése során felszámított késedelmi kamat mértékével szemben. (...) Mivel a ... jelen esetben *a késedelmi kamat mértéke nem azonos a hiteljogviszonyban kikötött késedelmi kamattal*, a felperes az általa megjelölt időponttól *a törvény szerinti (Ptk. 301.§ (1) bekezdés) késedelmi kamatot érvényesíthette.*”

* Egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék.

¹ GYIT-H-PJ-2009-142., BDT 2009/11/195.

Nézetünk szerint *a táblabíróság által elfoglalt jogi álláspont téves*. Az Ítéltábla döntése ugyanis érezhetően összemosza a készfizető kezesre és az egyetemleges kötelezettekre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Az ítélet első ránézésre alkalmazza *a fizető kezesre irányadó törvényi engedmény* Ptk. 276.§ (1) bekezdésében rögzített rendelkezését, amikor rögzíti, hogy „a készfizető kezes teljesített a főadós helyett, a követelés a teljesítése erejéig szállt át rá”, a levont következtetés azonban a törvényi engedmény joghatásával éppen ellentétes és *a kötelezetti egyetemlegesség* szabályait idézi. A döntés szerint ugyanis: „innentől megtérítési igénye nem a hiteljogviszonyban meghatározott, hanem a törvényi előírás mértéke szerint kamatozik.”

A két jogi helyzet – ti. a készfizető kezes és az egyetemleges adóstárs – között azonban lényeges, a jogeset szempontjából is döntő különbség mutatható ki.² Ehelyütt csupán a lényegre szorítkozva: a készfizető kezes teljesítésével a főadós nem szabadul a kötelemből, a követelés pedig a kezes általi teljesítés erejéig (a törvényben meghatározott biztosítékaival és a végrehajtási joggal együtt) a kezesre száll át (Ptk. 276.§ (1) bekezdés). Ez a követelés-átszállás a *törvényi engedmény* (Ptk. 331.§) klasszikus esete. A kötelezettek egyetemlegessége esetén azonban bármelyik adóstárs teljesítésével a többiek tartozása is megszűnik (Ptk. 337.§ (1) bekezdés), a reá eső résznél többet teljesítő adóstársnak pedig a többiekkel szemben megtérítési igénye keletkezik (Ptk. 338.§ (1) bekezdés). A kezes javára beálló törvényi engedmény következtében *az adós helyett teljesítő készfizető kezes a reá átszálló követelés illeti meg*, míg az egyetemleges kötelezett oldalán a főkövetelés megszűnése mellett keletkezik *megtérítési igény*. Továbbá: *a kezesre a jogosultat megillető követelés száll át*, ami a jogesetből kiemelt, általunk vitathatónak tartott ítéleti rendelkezésre nézve azt jelenti, hogy *a fizető kezes* – az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása szerint – *ugyanolyan mértékű késedelmi kamatkövetelést terjeszthet elő az adóssal és a kielégítés túrésére köteles személyekkel* (dologi zálogkötelezettekkel) *szemben, mint a hitelező*.

E felvezető után az alábbiakban részletesen megvizsgáljuk a két jogi helyzetet, elsősorban arra figyelemmel, hogy miként alakul a kötelmi tartozás sorsa *az adóstárs általi* vagy *az adós helyetti* teljesítés esetében (megszűnik-e vagy átszáll a kielégítést nyújtó személyre), miként alakul az *adóstársak* illetve az *adós és a helyette fizető egymás közötti jogviszonya*, végül e kérdéssel szoros összefüggésben nagy vonalakban megvizsgáljuk, mi lesz a sorsa *a követelést biztosító mellékkikötéseknek*. Úgy véljük, hogy a kisebb kitérők mindenképpen szükségesek a probléma mélyebb megértése, az összefüggések felfejtése érdekében.

² A készfizető kezes és az egyetemleges kötelezett jogi pozíciója közötti különbségre nézve lásd részletesen LESZKOVEN LÁSZLÓ: *A kezességi szerződés* (Hatra Mag Kft. Kiadó, Miskolc 2009. a továbbiakban LESZKOVEN: *A kezességi szerződés*) 69-72. o.

2. Az egyetemleges kötelezett megtérítési igényéről

Az ítéleti döntés kamatmértékre vonatkozó része úgy szól, hogy a főadós tartozását kiegyenlítő készfizető kezesre a követelés átszáll, azonban az átszállás pillanatától e követelésnek már nincs köze a hitelező és a főadós közötti alapügyletben kikötött kamatmértékhez, mert a megtérítési igény keletkezése pillanatától nem az alapügylet szerinti késedelmi kamattal, hanem – nem lévén a felek között külön megállapodás – a törvény kamatra vonatkozó szabályok szerint kamatozik.

A górcső alá vett határozati rendelkezés végkövetkeztetésében *akkor állná meg a helyét*, ha a konkrét jogesetben a hitelező követelését kiegyenlítő személy (a készfizető kezes) *az adóssal (főadóssal) egyetemleges kötelezett jogviszonyban lenne*, vagyis a kötelemben maga is adósi pozícióban állna. A klasszikus értelemben vett egyetemleges adóstárs ugyanis maga is adós, teljesítése pedig kötelemszüntető hatású – nem csak rá, hanem adóstársaira nézve is.

Ebben a kérdésben a Polgári Törvénykönyv teljesen egyértelmű rendelkezést tartalmaz a 337.§ (1) bekezdés már idézett rendelkezésében: *„... minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de amennyiben bármelyikük teljesít, vagy a kötelezettséget beszámítással megszünteti, a jogosulttal szemben a többiek kötelezettsége is megszűnik.*” Ugyanígy szól a 2009. évi CXX. törvény (az új Polgári Törvénykönyv, továbbiakban újPtk.) 5:12.§ (2) bekezdés is, amikor kimondja: *„Egyetemleges kötelezettség esetében minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de ha bármelyikük teljesít, a jogosulttal szemben a teljesített rész erejéig a többiek kötelezettsége is megszűnik.*”

A jogosulti igény kiegyenlítésével azonban a tágabb értelemben vett jogviszony – az adóstársak egymás közötti viszonyát is figyelembe véve – még nincs teljesen lezárva. A hitelező ugyan kielégítést nyert, ám mégiscsak úgy helyes és igazságos, ha a tartozásból a kötelmi viszony lezárásakor mindenki annyit visel, amennyi jogszabály vagy a jogviszonyra irányadó egyéb jogi tény (pl. a megállapodás) szerint rá esik. *A tartozást kiegyenlítő* (a belső jogviszony szerint nézve: a többiek helyett is fizető) *egyetemleges adóstárs alappal követelheti, hogy kötelezett társai a rájuk eső részt számára térítsék meg.* A polgári jog ezért a javára – szigorúan a belső jogviszonyra nézve – *megtérítési igényt keletkeztet.* A Ptk. 338.§ (1) bekezdése szerint *„Ha valamely társkötelezett a jogosultnak a kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített, a többi társkötelezettel szemben – a követelésnek őket terhelő része erejéig – megtérítési követelése támad.*” Nem változik a helyzet az új Ptk. hatályba lépésével sem: az 5:13.§ (1) bekezdése értelmében *„Ha a kötelezett kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített a jogosultnak, a többi kötelezettől a követelésnek őket terhelő része erejéig az általa nyújtott többlétszolgáltatás megtérítését kérheti.*”

Azt, hogy ez a megtérítési igény az eredeti kötelelem talaján keletkező, mégis új (a hitelező eredeti követelésétől különböző) követelés, helyesen hangsúlyozta már régi magánjogunk is. Szászy pl. úgy fogalmazott, hogy a teljesítő egyetemleges adóstársra a követelés nem száll át, sőt „a hitelező a tartozás kifizetése után nem is engedményezheti a követelést a fizető adósra (81. E.H.), mert a fizetéssel a tartozás megszűnik, megszűnt követelés pedig nem szállhat át és nem

engedményezhető.”³ Tóth Lajos is világosan rögzíti: „a visszkereseti jog *nem cedált jog*: a visszkereseti jog a fizető egyetemleges adóstársat a *saját jogán illeti*: ez éppen a főkülönbség az *egyetemlegesség* és a *készfizető kezesség* között.”⁴

Az egyetemleges adóstársat megillető követelés tehát új igény – az alapkövetelés megszűnése okán nem is lehet más. Tóth Lajos egészen szemléletes és tökéletesen találó megfogalmazásában: „az egyetemleges kötelem *egy pro rata kötelmet hord a méhében*, melynek a megszületése az egyetemleges kötelemnek (...az anyának...) *az életébe kerül...*, mert hiszen egyik egyetemleges adóstársnak a fizetésével (mely az egyetemleges kötelmet szüntető hatályú...) születik meg.”⁵

Ezen a ponton meg kell állnunk egy gondolat erejéig, mert az imént kifejtettek az érdekmérlegelés egy különleges esetére mutatnak rá, melyet érintenünk kell.

3. Kitérő: a mellékjogok „életben tartása” – az érdekmérlegelés klasszikus példája

Az imént rámutattunk arra, hogy az egyetemleges adóstárs fizetésével a hitelezői követelés megszűnik. E megszűnésnek egyenes következménye kell(ene) legyen a hitelezői követelést biztosító mellékkötelezettségek megszűnése: a biztosított követelés megszűnésével ugyanis a követelést megerősítő kezességnek, zálogjognak is meg kellene szűnnie.

A polgári jog azonban tételes rendelkezéssel fenntartja ezeket a mellékjogokat. A Ptk. 338.§ (3) bekezdése szerint „A jogosultnak teljesítő kötelezetre a jogosultat megillető és a többiek teljesítésének biztosítására is szolgáló jogok átszállnak, amennyiben a többi kötelezettől megtérítést követelhet.” Ugyanígy szól az újPtk. 5:13.§ (4) bekezdése is: „Ha a jogosultnak teljesítő kötelezett a többi kötelezettől megtérítést követelhet, rá a jogosultat megillető és a többi kötelezett teljesítésének biztosítására is szolgáló jogok átszállnak.”

A jogalkotó szándéka nyilvánvaló. Ha az adóstársak bármelyike fizet a hitelezőnek, kétségtelen, hogy valamennyi adóstárs tartozása teljes egészében megszűnik. Ez a megszűnés azonban *a hitelezővel szembeni jogviszonyban értelmezhető*: az adóstársaknak a hitelezővel szemben fennálló kötelezettsége nyer kielégítést. Ha azonban a többiek terhét egy viselte, úgy helyes, hogy a nem fizetőkkel szemben megtérítési igényt nyerjen. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy *a nem fizető adóstársak mentesülnek is, meg nem is*: a hitelező nem követelhet tőlük, ám adóstársukkal szemben elszámolási kötelezettségük keletkezik. Az alapügyletkez kapcsolódóan obligóban maradnak, bár megváltozott, a belső jogviszony által meghatározott formában.

A polgári jog a megszűnő kötelezettségnek ezt a sajátos, átalakult formában való továbbélését a fent hivatkozott jogszabályi rendelkezéssel külön is támogatja. Ha a hitelezői igényt olyan mellékkötelezettségek is erősítették, melyek *a nem*

³ SZÁSZY ISTVÁN: *A kötelmi jog Általános tanai* (Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest 1943., továbbiakban Szász: *A kötelmi jog*) 40.o.

⁴ TÓTH LAJOS *Magyar magánjog*. V. kötet *Kötelmi jog*. (Budapest, MTA, 1938. a továbbiakban TÓTH: *Magyar Magánjog. Kötelmi jog*) 39.o.

⁵ TÓTH: *Magyar magánjog. Kötelmi jog* uo.

fizetők kötelezettségének biztosítását is szolgálták, igazságos megoldás csak az lehet, ha ezek a biztosítékok a többet teljesítő kötelezett javára is fennmaradnak.

E tételes jogi rendelkezés kétféleképpen is megokolható, a végeredményhez vezető mindkét „útvonalt” figyelemre méltó.

Az egyik magyarázat lényegében *célszerűségi szempontból* vizsgálja a helyzetet. Villányi szerint ugyanis az egyetemleges kötelezettséget biztosító mellékjogok (egyebek mellett a zálogjog, kezesség) „a hitelezőnek a követelés megszűnése után semmit sem használnak, a teljesítő visszereseti jogait ellenben biztosíthatják.”⁶ A jogirodalmi álláspont láthatóan az adóstárs jogilag védelemre érdemes érdekét keresi és a védelmet olyan jog életben tartása útján nyújtja, melynek megtartásához több érdek fűződik, mint megszűntetéséhez.

Van azonban a fenti – kétségtelenül támogatható – álláspont mellett egy másik lehetséges megközelítés is, mely *az érdekkutatás és érdekmérlegelés mélyebb rétegeibe vezet* minket.

A jogszabály következetesen levonja az egyetemlegesség következményét a hitelező és az adósok viszonylatában: bármelyikük teljesít, a tartozás megszűnik. *A jogi rendelkezés azonban csak addig mozoghat teljesen szabadon, amíg a jogviszonyt szigorúan a hitelező és adósok kapcsolatára vonatkozóan rendezi. A biztosítékok elenyészésének automatikus kimondása azonban már túlmutatna az alapügylet által érintett jogviszonyon: ez a megszűnés olyan biztosítékokat is érinthetne, melyek a „többiek teljesítésének biztosítására is szolgálnak”.* Úgy is fogalmazhatunk, hogy a jogszabály – helyes önkorrekcióval élve – *nem engedi megszűnni azokat a mellékjogokat, amelyeknek a biztosított követelés kiegyenlítésével egyéb esetben meg kellene szűnniük.* A jogszabály egy nem kívánatos következményt hárít el és gondoskodik a helyes állapot előállításáról: ti. a szóban forgó biztosítékok fennmaradásáról.⁷

4. A fizető kezest megillető törvényi engedményi jogról

Ha az alapügylet adósa helyett a tartozást kezes (a vizsgált perbeli esetben pl. készfizető kezes) egyenlíti ki, a jogi helyzet első látásra hasonlít a 2. pont alatt kifejtettekhez, ám a kötelmi jogviszony egészen másképpen alakul. Úgy is mondhatnánk, hogy a különbség éppen abban áll, hogy a kezes *más helyett fizet a hitelezőnek* (számára idegen tartozást egyenlít ki), az egyetemleges adóstárs pedig *a saját kötelezettségét teljesíti* (akkor is, ha a belső viszony szerint ráeső résznél többet teljesít).

Az első – az elemzésekben gyakran figyelmen kívül hagyott – különbség, hogy *a kezes általi teljesítéssel az adós tartozása nem szűnik meg.* A kezes ugyanis nem adósa az alapügyletnek (még ha igen sokszor úgy is kezelik), és nem önálló adós,

⁶ VILLÁNYI LÁSZLÓ: *A kötelelem alanyai* (in: Szladits Károly szerk. Magyar Magánjog Kötelmi jog Általános része, Grill Károly Könyvkiadóvállalata Budapest, 1941., a továbbiakban VILLÁNYI: *A kötelelem alanyai*) 82.o.

⁷ Az érdekek egybevetésének hasonló gondolatán alapszik a tulajdonosi jelzálogjog (Ptk. 259.§ (4) bekezdés) intézménye, valamint a saját dolgon fennálló korlátolt dologi jogok esetei is. A témához lásd LESZKOVEN LÁSZLÓ: *A saját dolgon fennálló hasznélvezeti jog kérdéséhez* (egy öröklési eset kapcsán) (Miskolci Jogi Szemle 2009/1.).

hanem járulékos és szubszidiárius mellékkötelezett.⁸

A második – témánk szempontjából lényeges – különbség, hogy *amennyiben a kezes a jogosult követelését kielégíti, a követelés az azt biztosító és a kezességvállalást megelőzően keletkezett jogokkal, valamint a végrehajtási joggal együtt a kezesre száll át* (Ptk. 276.§ (1) bek., ugyanilyen értelemben az újPtk. 5:383.§ (2) bekezdése szerint „*Ha a kezes a jogosult követelését kielégíti, a kielégítés erejéig a követelés az azt biztosító jogokkal reá száll.*”). A jogi irodalomban nem is vitás, hogy ehelyütt a törvényi engedmény klasszikus esetével találkozunk: Villányi helyes megfogalmazásában „...ha a kezes a főadós helyett *teljesített*, a hitelezőnek a főadós elleni követelése a kielégítés mértékében a kezesre száll át. Az átszállás törvéynél fogva következik be, ahhoz tehát a hitelező részéről külön engedményezés nem szükséges (*cessio legis*). ... a követelés átszállása azért is előnyös a kezesre nézve, mert a főadóssal szemben nem kell egyéb jogcímet bizonyítania, mint azt, hogy érte kezesként fizetett.”⁹ Nizsalovszky még élesebben mutat rá a lényegre: „A kezes teljesítésével a követelés nem szűnik meg úgy, mint az egyetemleges adóstarsak valamelyikének teljesítése esetében, hanem, ha a kezes és a főadós egymás közti viszonyából más nem következik, átszáll a kezesre az azt biztosító mellékjogokkal (zálogjog, jelzálogjog, másnak a kezessége).”¹⁰

A követelés átszállása – a követelés jogosultjának alanyában bekövetkező alanycsere tehát – a törvény alapján megy végbe, a fizetésen kívül más jogi tényre nincs szükség.

A jogszabályi követelés-átszállás egyébként *akkor is bekövetkezik, ha a kezes csak részben elégíti ki a hitelező követelését*. A törvényi engedmény ilyenkor is kifejti hatását, csak éppen az alapügyletből származó, biztosított követelésre nézve korlátozott hatású: amilyen mértékben a kezes kielégítette a követelést, annyiban áll be az alanyváltás. Helytálló és a jogi irodalom eredményeivel egyező az a gyakorlat, mely szerint ilyenkor a jogviszony (egyes határozatokban helytelenül: a szerződés) ipso iure többalanyúvá válik: a fizetés tényével a kezes a reá átszálló biztosítéki jogoknak jogosultja lesz (ingatlan jelzálogjog esetében pl. az Inyvh. 89-90.§§-ban meghatározott módon).¹¹

5. A törvényi engedmény hatása az átszálló követelés kamatozására nézve

Ha a fenti okfejtésünk megállja a helyét, úgy már csak azt a kérdést kell megvizsgálnunk, hogy a fizető kezesre a törvényi engedmény folytán átszálló követelés átesik-e tartalmi módosuláson abban az értelemben, hogy a követelésre az alapügylet alanyai által szerződésileg megállapított késedelmi kamatmérték

⁸ A kezes – mégpedig mind a sortartó, mind pedig a készfizető kezes – helytállási kötelezettségének szubszidiárius természetéhez és járulékoságához lásd LESZKOVEN: *A kezességi szerződés* 16-19.o.

⁹ VILLÁNYI: *A kötelelem alanyai* 102.o.

¹⁰ NIZSALOVSKY ENDRE: *Kötelmi jog Általános tanok 1948/49. tanévi előadások* (kézirat, MEFESz Jogász Kör a továbbiakban NIZSALOVSKY: *Kötelmi jog. Általános tanok*) 376. o., ugyanígy TÓTH: *Magyar magánjog. Kötelmi jog* 39.o.

¹¹ Pl. BH 2000.117., BH 2005.188.

helyébe a törvényi kamatnak kell-e lépnie (mint az ítélet szerint).

Az elmélet és a gyakorlat egységes abban a kérdésben, hogy az engedmény – törvényi engedmény – folytán alanycsere következik be a követelés jogosultjának személyében, egyszerűen fogalmazva: az engedményes (új jogosult) az engedményező (eredeti jogosult) helyébe lép. Így szól a Ptk. 329.§ (1) bekezdésének első fordulata is: „*az engedményezéssel az engedményes a régi jogosult helyébe lép.*” Ugyanígy fogalmaz az újPtk. 5:169.§ (2) bekezdése: „*Az engedményezés az engedményező és az engedményes szerződése, amellyel az engedményes az engedményező helyébe lép.*”

Az új hitelezőre a követelés abban az állapotában száll át, ahogyan az átruházás időpontjában, törvényi engedmény esetében a jogátszállást előidéző jogi tény beállásakor van. Így foglalt állást korábbi magánjogunk is. Villányi szerint „A követelés abban az állapotában száll át az engedményesre, amelyben az engedményezés időjén van.”¹² Szladits még inkább hangsúlyosan, kifejezetten rögzíti: „*Az engedményezés különös jogutódlás, mellyel az engedményes ugyanazt a jogot szerzi meg, amely az engedményezőt megillette. Az engedmény csak alanyváltozást idéz elő a kötelemben, a kötelelem tartalma és terjedelme változatlan marad.*”¹³ Nizsalovszky is így foglalt állást: Az engedménnyel a jog abban az állapotában száll az engedményesre, amelyben az engedményi szerződés megkötésekor van, tehát az engedményes ugyanazokat a jogokat gyakorolhatja, amelyeket az engedményező is gyakorolhatott volna. Ha tehát pl. az adós az engedmény idejében már késedelembe volt, az engedményest a késedelemből eredő jogok is megilletik.”¹⁴

Az engedményezésnek hatályos jogunkban sincs tartalomváltató, tartalmat módosító hatása magára a követelésre nézve. A felek legfeljebb abban állapodhatnak meg, hogy a szóban forgó követelésnek csak egy részét engedményezik (pl. csak a tőkéből valamennyit, vagy a tőke egy meghatározott hányadát, csak a tőkét, a kamatot nem vagy fordítva stb.). Ez azonban nem idevágó kérdés. Hatályos polgári jogunkban *nincs olyan szabály, mely szerint az adós fizetési kötelezettsége átalakulna, különösen pedig, hogy alacsonyabb mértékre szállna annak következtében, hogy az eredeti követelés harmadik személyre szállt át.*

Ezen a ponton válik élessé a jelen cikkben kifejtett különbségtétel az egyetemleges adóstársat megillető megtérítési követelés (új igény) és a kezesre törvényi engedmény folytán átszálló hitelezői követelés között. Az egyetemleges adóstársat megillető megtérítési igény a megszűnt követeléshez képest *a többet fizető számára új követelés, a megtérítésre köteles adóstárs számára új tartozás, melynek késedelmes teljesítése esetén – az érintettek eltérő megállapodása hiányában – a késedelmi kamat törvényi mértéke lesz alkalmazandó.* Ha a perbeli esetben egyetemleges kötelezett teljesített volna adóstársa helyett, a késedelmi kamat mértékére vonatkozó okfejtés maradéktalanul megállná a helyét. A

¹² Vö. pl. VILLÁNYI: *A kötelelem alanyai* 139.o.

¹³ SZLADITS KÁROLY: *A magyar magánjog vázlatja* (Második rész, Grill Kiadó Budapest 1933.) 124-125.o.
Ugyanígy SZÁSZY: *A kötelmi jog* 189.o.

¹⁴ NIZSALOVSKY: *Kötelmi jog. Általános tanok* 348.o.

készfizető kezes azonban nem egyetemleges kötelezett. A hitelező részére a kötelem egyenes adósa helyett teljesítő kezesre a kifizetett követelés száll át. Az eredeti követelés tehát nem szűnik meg, tartalmában sem módosul, csupán – egyszerűen fogalmazva – alanyt cserél. Ez pedig azt is jelenti, hogy az eredeti kötelemben – vagyis az alapügyletben, melynek teljesítését a kezességvállalás biztosította – a felek által szerződésben megállapított késedelmi kamatmérték sem változik meg, a kikötött kamatmérték az új jogosultra is irányadó. Ráadásul a törvényi engedmény – mint jogi konstrukció – alapjául egyenesen az a tény szolgál, hogy a kezes általi fizetés nem kötelemszünetítő hatású jogi tény, vagyis az adós tartozása a kezes fizetése után is fennmarad (csak a jogosult személye változik), következésképpen a tartozás a törvényi engedmény beállításától függetlenül töretlenül kamatozik.

Nézetünk szerint nem változtat a helyzeten az sem, hogy a perbeli esetben az adós helyett teljesítő készfizető kezes a reá átszállt követelést nem közvetlenül az adóssal, hanem olyan dologi zálogkötelezettekkel szemben érvényesítette, akiket követelésével (kielégítés tūrésére irányuló igényével) jogszerűen támadott meg. A Ptk. 276.§ (1) bekezdésének rendelkezése alapján a kezes a reá átszálló követelést a kezességvállalása előtt keletkezett biztosítékokkal együtt szerzi meg. Követelésének mértéke – terjedelme – nem azon múlik, hogy azt közvetlenül az adóssal, más kezessel vagy dologi zálogkötelezettel szemben érvényesíti (a biztosítékot nyújtók és a jogosult közötti megállapodás itt is eltérően rendelkezhet, de ez a perbeli esetben szóba sem került). *Mivel az adós fizetési kötelezettsége a kezes általi teljesítéssel nem szűnik meg és nem is módosul, a változatlan tartalmú kötelezettségért a biztosítékot nyújtó személyek is az eredeti tartalommal felelnek.*

6. Záró gondolatok

A dolgozatunkban vizsgálat tárgyává tett ítéleti rendelkezés, annak rövid indokolása több szempontból is figyelmet érdemel. Az utóbbi években egyre szélesebb teret nyer – mind a jogi irodalomban, mind az ítélkezési gyakorlatban – az a nézet, mely a készfizető kezes az adóssal egyetemleges helytállásra kötelezett személynek tekinti. *Ez azonban egyáltalán nem helyes, ráadásul olyan téves következtetések levonására indítja a jogalkalmazókat, amelyek összeegyeztethetetlenek a kezesség járulékos mellékkötelezettség természetével és alapvetően szubszidiárius voltaival.* Nem elképzelhetetlen, hogy a jelen tanulmányban vizsgált ítéleti döntés háttérében is ez a téves szemlélet állt.

A probléma figyelemre méltó azért is, mert egyre gyakrabban szorítanak járulékos mellékkötelezetteket „egyetemleges adóstársi” pozícióba főleg pénzügyintézetek által alkalmazott hitel- illetve kölcsönszerződések. Természetesen nem elképzelhetetlen olyan élethelyzet, ahol az egyetemleges kötelezett alapos és valós okkal vállalja magára nézve kötelezőnek az adós tartozását (pl. a kölcsön gyümölcseit ő is, vagy elsősorban ő élvezi), e jogintézmény automatikus biztosítéki célú alkalmazása mégsem helyes. Már csak azért sem, mert e járulékos mellékkötelezetteknek többnyire nincs választásuk a jogi pozíció (egyetemleges adóstárs vagy kezes) megválasztása során. Külön tanulmány tárgyát képezné e

kérdés vizsgálata, ezért ehelyütt csupán utalunk arra, hogy messze *nem azonosak a jogosult kötelmei (kötelezettségei) a valódi egyetemleges adóstárssal illetőleg egy járulékos mellékkötelezettel (pl. kezessel) szemben*. Csak egyetlen példával élve: az adóstársakkal szemben a hitelezőt semmilyen behajtási gondosság nem terheli, nincs szankciója annak, ha a jogosult egyes biztosítékokról lemond, a járulékos helytállást eredményező készfizető kezesség esetében viszont a hitelező mulasztása a kezes mentesülését eredményezheti (vö. Ptk. 276.§ (2) bekezdés).

Összefoglalva a tanulmányban kifejtetteket: ha a hitelező részére az egyenes adós helyett kezes, készfizető kezes teljesít, az adós tartozása nem szűnik meg, hanem törvényi engedmény folytán ászáll a kezesre. *A törvényi engedmény – a jogosult személyében beálló változást leszámítva – nem érinti a követelés tartalmát*. A törvényi engedmény a követelést abban a formában, azzal a tartalommal viszi át az új jogosultra, amilyen állapotban a követelés az átszállást eredményező jogi tény – jelesül a kezes általi fizetés – pillanatában volt. Ebből következik, hogy *az engedmény folytán nem módosul az adós által fizetendő késedelmi kamat mértéke sem*: az adós az új hitelező felé az eredeti tartalommal köteles teljesíteni. Az adós kötelmi kötelezettségének ez a változatlansága magával hozza azt is, hogy az adós továbbra is fennálló tartozásáért *a szerződési biztosítékot nyújtó személyek* (más kezes, dologi zálogkötelezett stb.) is *ugyanolyan tartalommal kötelesek az új hitelező irányában helytállni*.
